

L1

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustan elinikäiselle oppimiselle. Taitojen kehittäminen auttaa saavuttamaan ihmisenä kasvamisen kannalta tärkeitä tavoitteita kuten asioiden ja niiden välisten suhteiden ymmärtämistä, oman tavoitteellisen toimijuuden ja itsenäisyyden sekä itseohjautuvuuden kasvua. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen tukeminen edellyttää harjaantumista omaan oppimiseen vaikuttavien tekijöiden tuntemiseen ja ymmärtämiseen sekä vastuun ottamiseen omasta oppimisesta. Samalla on tärkeää tutkia ja arvioida omaan oppimiseen vaikuttavia kokemuksia ja tunteita. Ajattelu ja oppimaan oppiminen on yhteydessä kaikkiin muihin laaja-alaisen osaamisen alueisiin sekä oppimistilanteisiin läpi elämän.

L2

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät kulttuurien tuntemusta, hyviä tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä kykyä ilmaista itseään. Oppilaita on tärkeä kannustaa tutustumaan omiin juuriinsa ja rakentamaan kulttuuri-identiteettiään sekä kohtaamaan toisia kulttuureita monimuotoisuutta arvostaen. Tavoitteena on ymmärrys siitä, että kulttuuri on monimuotoinen ja laaja, se on sekä yhteinen että oma. Jotta oppilaat ymmärtäisivät omia juuriaan ja kulttuuri-identiteettiään, erilaisuuksia ja yhteneväisyyksiä on tarpeen tarkastella. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia kokea kulttuuria (tieteet, elämänskatsomukset, taiteet) sen eri muodoissa, ja ohjataan osallistumaan sekä vaikuttamaan kulttuuriin. Koulussa voidaan apuna käyttää leikkejä, draamaa ja teatteria. Oppimisympäristöjä pyritään laajentamaan vierailemalla erilaisissa kulttuurikohteissa sekä kohtaamalla taiteen ja kulttuurin asiantuntijoita ja taiteilijoita. Tärkeää on, että oppilaat osaavat kohdata toiset ihmiset kunnioittavasti ja ympäristöön ja kulttuuriin mukautuen, sekä rohkaista oppilaita osallistumaan kulttuuriin vähäisilläkin taidoilla, jotta ne kehittyisivät.

L3

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tavoitteena on, että peruskoulun jälkeen oppilailla on valmiudet toimia itsenäisemmin arjen käytännön asioissa. Koulun tehtävä on tukea moninaisten taitojen kehittymistä, jotka mahdollistavat itsenäisen ja kestävä elämäntavan. Tavoitteena on, että omaa ja muiden hyvinvointia edistetään arjessa kestävillä ja turvallisilla valinnoilla ja ymmärretään omien tekojen ja valintojen laajemmat vaikutukset ympäröiviin ihmisiin. Koska nyky-yhteiskunnassa median ja teknologian rooli arjessa on yhä suurempi, teknologian käytön säätely sekä kuluttajatietoisuus nousevat yhä tärkeämmiksi taidoiksi. On tärkeää, että jo kouluikäisenä opitaan hahmottamaan arjen aikatauluja ja niitä kokonaisuuksia, joista oma arki muodostuu. Myös oman talouden hallintataidot luovat pohjan oppilaan itsenäiselle toiminnalle tulevaisuudessa. Turvallinen liikkuminen, yhteisten liikennesääntöjen ymmärtäminen ja noudattaminen sekä turvallisuuteen yleisesti vaikuttavat tekijät ovat tärkeitä teemoja, joita koulussakin tulee käsitellä.

L4

Monilukutaito

Monilukutaidossa käsitellään erilaisten tekstien lukutaitoa, kykyä tulkita, tuottaa ja arvottaa niitä. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Tällä tarkoitetaan viestejä, jotka voivat olla niin kirjoitettuja, kuvallisia, symboleita, koodeja tai numeerista, auditiivista tai liikekieltä. Näitä viestejä on maailma pullollaan, niin painettuna, puhuttuna, kirjoitettuna kuin digitaalisenakin, ja jokainen niistä on olemassa jostain tarkoitusta varten, eli tekstin tekijällä on jokin motiivi. Laaja-alaisena taitona monilukutaito perustuu siihen, että oppilasta ohjataan tulkitsemaan viestejä ja niiden avulla maailmaa. Tavoitteena on osata hankkia, yhdistellä, muokata, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa. Lähdekritiikki ja kriittisen ajattelun näkökulma sekä eettisyyden ja esteettisyyden tärkeys nousevat esiin. Monilukutaitoa kehitetään myös arkikielestä kohti erilaisten tieteen- ja taiteenalojen kielten ja esitystapojen tunnistamista ja hallintaa.

L5

Tieto- ja viestintä- tekniologian osaaminen

*"Tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline."
OPS2014*

Arkielämämme digitalisoituessa on tärkeää, että yleissivistävä kasvatus ohjaa nuoria toimimaan digitaalisessa maailmassa aktiivisina toimijoina passiivisen kuluttamisen sijaan. Nykyinen välineistö mahdollistaa kaikille oppijoille siirtymän tiedonhausta tiedonrakenteluun ja kuluttajasta luojaksi. Digitaalinen teknologia mahdollistaa monipuolisen, yksin tai yhdessä säädellyn oppimisen aiheesta, ajasta tai paikasta riippumatta. Tämä ei kuitenkaan tapahdu itsestään. On olennaista kasvattaa nuoria hallitsemaan itse digitaalista osallistumistaan. Peruskoulun tehtävänä onkin vahvistaa tähän liittyviä tietoja ja taitoja, kuten esimerkiksi tiedonhallintaa ja erityisesti soveltamista, laitteiden ja ohjelmistojen käyttöä sekä lainmukaista ja turvallista toimintaa verkossa. Laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden suunnitteluun liittyvien algoritmisen ajattelun taitojen on myös arvioitu olevan kaikkien ihmisten päivittäisessä käytössä 2050-lukuun mennessä. Digitalisoituvassa maailmassa on tärkeää, että kaikilla oppilailla on tasa-arvoiset mahdollisuudet myös algoritmisen ajattelun taitojen kehittymiseen alueesta, koulusta ja sukupuolesta riippumatta.

L6

Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Yleissivistävän tehtävän ohella peruskoulun tehtävä on valmistaa tulevaisuutta varten. Tulevaisuuden työn vaatimusten ennustaminen on haastavaa. Tämän takia keskeiseen rooliin nousevat kiinnostuksen ja myönteisen asenteen omaksuminen työtä kohtaan sekä sellaiset yleispätevät valmiudet, joita on mahdollista soveltaa alasta ja ympäristöstä riippumatta. Lisäksi oppilaille tulisi tarjota heidän ikätasonsa huomioiden kokemuksia ja tietoa käytännön työelämästä, jotta koulussa omaksuttuja taitoja on mahdollista kytkeä aitoihin ympäristöihin ja tilanteisiin. Työelämätaidoissa ja yrittäjäydessä on kyse yleisistä työelämävalmiuksista, työelämään kytkeytyvistä vuorovaikutustaidoista sekä käytännön työelämätuntemuksesta. Käytännössä tämä tarkoittaa näiden teemojen tietoista nivomista opetustilanteisiin. Tarkoituksena on oppia monipuolisia tietoja ja taitoja, jotka ovat käyttökelpoisia nykypäivän ja tulevaisuuden työelämässä, sekä mahdollistaa tietojen ja taitojen kokeilu ja soveltaminen myös käytännössä. Koulun ja opettajien tehtävänä on mahdollistaa työelämään liittyvien valmiuksien oppiminen, tukea näiden valmiuksien kehittymistä sekä arvioida toimintaa yhdessä oppilaiden kanssa.

L7

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Koulussa oppilaiden tulee oppia erilaisia vaikuttamisen ja osallistumisen taitoja ja keinoja oman aktiivisuuden kautta. Oppilailla tulee olla monipuolisia mahdollisuuksia vaikuttaa kouluympäristöönsä ja -työhönsä. Oppilaiden mahdollisuus osallistua päätöksentekoon koulussa antaa kokemuksia vastuullisesta vaikuttamisesta ja osallistumisen merkityksestä. Koulu voi tukea oppilaiden osallisuutta rakenteellisesti mahdollistamalla muodollisen osallistumisen erilaisiin tilanteisiin, kuten kerhotoimintaan, oppilaskuntatoimintaan tai oman luokan kehittämiseen. Yhtä tärkeää on kuitenkin antaa tilaa epämuodollisille vaikuttamisen ja osallistumisen keinoille sekä tarjota vaikuttamisen mahdollisuuksia myös koulun ulkopuolella esimerkiksi digitaalisten välineiden välityksellä. Vaikuttamista ja osallistumista harjoitellaan parhaiten aitojen arkielämästä kumpuavien ongelmien kautta, jolloin voidaan pyrkiä muuttamaan oppilaiden elinympäristöä ja maailmaa oppilaiden haluamaan suuntaan.

Jotta voidaan rakentaa kestävää tulevaisuutta, on tärkeää, että oppilaista kasvaa vastuullisia, aktiivisia ja kestävän elämäntavan omaavia kansalaisia. Tulevaisuuden rakentamisen sekä erilaisten tulevaisuusvaihtoehtojen pohdinnan kannalta on tärkeää, että oppilaat ymmärtävät myös, minkälaisia yhteyksiä menneisyydellä, nykyisyydellä ja tulevaisuudella on.